

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 6162/2020
20.01.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужилаца АА, правног следбеника пок. ББ, ВВ, ГГ и ДД, сви из ..., чији је пуномоћник Миломир С. Јовановић, адвокат из ..., против тужених Републике Србије, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, чији је законски заступник Државно правобранилаштво - Одељење у Ваљеву и Јавног водопривредног предузећа „Србијаводе“, Водопривредни центар „Сава-Дунав“ са седиштем у Новом Београду, чији је пуномоћник Драган Крајиновић, адвокат из Београда, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији туженог Јавног водопривредног предузећа „Србијаводе“, Водопривредни центар „Сава-Дунав“, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1626/17 од 04.10.2017. године, у седници већа одржаној 20.01.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ предлог Апелационог суда у Београду да се о ревизији туженог Јавног водопривредног предузећа „Србијаводе“, Водопривредни центар „Сава-Дунав“ са седиштем у Новом Београду, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1626/17 од 04.10.2017. године, одлучује као о изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 1626/17 од 04.10.2017. године – став други изреке, тако што се одбијају жалбе тужилаца и тужене Републике Србије и потврђује пресуда Основног суда у Ваљеву, Судска јединица Лајковац П 3094/10 (1993.) од 14.06.2012. године, исправљена решењима Основног суда у Убу П 3094/10 од 05.06.2013. године, 21.09.2013. године и 08.12.2016. године, у усвајајућем делу става првог, ставу трећем и ставу петом изреке.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужиоци да туженом Јавном водопривредном предузећу „Србијаводе“, Водопривредни центар „Сава-Дунав“, на име трошкова ревизијског поступка исплате износ од 45.000,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Ваљеу, Судска јединица Лајковац П 3094/10 (1993.) од 14.06.2012. године, исправљеном решењима Основног суда у Убу П 3094/10 од 05.06.2013. године, 21.09.2013. године и 08.12.2016. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена Република Србија да тужиоцима сваком појединачно исплати накнаду штете причињене незаконитим заузимањем и уништењем њихових непокретности које су у поседу тужених и накнаду штете за делове непокретности које нису у поседу тужених али су делатношћу тужених учињене неподобним за коришћење, и то: ББ, износ од 517.920,00 динара за земљиште у површини од 0.49,80 ха; ВВ, износ од 170.560,00 динара за земљиште у површини од 0.16,40 ха; ГГ и ДД износ од 172.224,00 динара за земљиште у површини од 0.16,56 ха. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев да се обавезе тужена Република Србија да тужиоцима исплати на име накнаде изгубљене добити због некоришћења земљишта и то: тужиоцу ББ износ од 391.860,00 динара, тужиоцу ВВ износ од 110.880,00 динара, тужиоцима ГГ и ДД износ од 108.864,00 динара. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужилаца у односу на туженог ЈП „Србијаводе“, Водопривредни центар „Сава-Дунав“ Београд. Ставом четвртим изреке, обавезани су тужиоци да туженом ЈП „Србијаводе“, Водопривредни центар „Сава-Дунав“ Београд, на име трошкова парничног поступка солидарно исплате износ од 135.750,00 динара. Ставом петим изреке, обавезана је тужена Република Србија-Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, да тужиоцима на име трошкова парничног поступка исплати износ од 1.118.621,54 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 1626/17 од 04.10.2017. године, ставом првим изреке, потврђена је пресуда Основног суда у Ваљеу, Судска јединица Лајковац П 3094/10 од 14.06.2012. године, исправљена решењима Основног суда у Убу П бр 3094/10 од 05.06.2013. године, 21.09.2013. године и 08.12.2016. године, у ставу другом изреке, и у том делу жалба тужиоца је одбијена као неоснована. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Основног суда у Ваљеу, Судска јединица Лајковац П 3094/10 од 14.06.2012. године, исправљена решењима Основног суда у Убу П бр 3094/10 од 05.06.2013. године, 21.09.2013. године и 08.12.2016. године, у ставу првом и трећем изреке, тако што је: под А) делимично усвојен тужбени захтев и обавезан тужени Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“, Водопривредни центар „Сава-Дунав“, да на име фактичке експропријације исплати тужиоцима: ББ износ од 517.920,00 динара, за земљиште у површини од 0.49,80 ха, ВВ износ од 170.560,00 динара, за земљиште у површини од 0.16,40 ха, ГГ и ДД износ од 172.224,00 динара, за земљиште у површини од 0.16,56 ха, а преко досуђеног износа одбијен тужбени захтев у односу на туженог Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“, Водопривредни центар „Сава-Дунав“, којим је тражена накнада изгубљене добити због некоришћења земљишта и то: за тужиоца ББ износ од 391.860,00 динара, за тужиоца ВВ износ од 110.880,00 динара и тужиоце ГГ и ДД, износ од 108.864,00 динара, док је под Б) одбијен тужбени захтев да се тужена Република Србија -Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде обавезе да на име фактичке експропријације исплати тужиоцима: ББ износ од 517.920,00 динара за земљиште у површини од 0.49,80 ха, ВВ износ од 170.560,00 динара за земљиште у површини од 0.16,40 ха и ГГ и ДД износ од 172.224,00 динара за земљиште у површини од 0.16,56 ха. Ставом трећим изреке,

одбијен је захтев тужилаца за накнаду трошкова парничног поступка, као неоснован. Ставом четвртим изреке, преиначено је решење Основног суда у Убу П 5116/10 од 02.11.2010. године, исправљено решењем Основног суда у Убу П 3094/10 од 08.12.2016. године (које представља пети став изреке пресуде Основног суда у Ваљеву-Судска јединица Лајковац П 3094/10 од 14.06.2012. године), па су обавезани тужиоци да туженој Републици Србији-Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, на име трошкова парничног поступка, исплате износ од 90.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“, Водопривредни центар „Сава-Дунав“ је, на основу члана 395. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 125/04, 111/09 - ЗПП), који се у овом поступку примењује на основу члана 506. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11), благовремено изјавио ревизију, ради уједначавања судске праксе.

Тужиоци су поднели одговор на ревизију.

Апелациони суд у Београду је решењем РЗ 21/18 од 22.03.2018. године предложио Врховном касационом суду одлучивање о изјављеној ревизији на основу члана 395. ЗПП, са образложењем да је одлучивање потребно ради уједначавања судске праксе.

Одредбом члана 395. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 125/04, 111/09 – у даљем тексту: ЗПП), прописано је да је ревизија изузетно дозвољена и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом по члану 394. овог закона, кад је по оцени апелационог суда о допуштености ове ревизије потребно да се размотре правна питања од општег интереса, уједначи судска пракса или када је потребно ново тумачење права.

По оцени Врховног касационог суда, постоје законски услови за одлучивање о ревизији туженог као изузетно дозвољеној, у смислу члана 395. ЗПП, ради уједначавања судске праксе и новог тумачења материјалног права у погледу пасивне легитимације тужених, имајући у виду приложене правноснажне судске пресуде донете против истих тужених у битно сличним чињеничноправним ситуацијама, којима је одлучено на другачији начин у односу на побијану пресуду.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у првом ставу изреке.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 399. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 125/04, 111/09), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, услед постојања општег интереса за регулацију тока реке Колубаре, током 1987. године правним претходницима тужилаца је експроприсано више катарских парцела решењима Општине Лајковац, Општинског секретаријата за урбанизам, комунално-стамбене делатности и саобраћај, и власницима је исплаћена одговарајућа накнада за одузето земљиште. Експропријација је извршена у корист Регионалне самоуправне заједнице за водопривреду Подрињско-Колубарског региона. Приликом извођења радова на регулацији корита реке Колубаре, поред парцела које су експроприсане, заузеле су и друге парцеле које нису обухваћене решењима о експропријацији. На тим парцелама су изграђени заштитни насипи и шеталишта, постављени су електростубови са електричном мрежом, подигнуте су монтажне кућице, и др., тако да је земљиште потпуно приведено намени и представља добро у општој употреби као део уређеног корита реке Колубаре. Вештачењем је утврђено да је сада пок. тужиоцу ББ, чији је правни следбеник АА, заузето неекспроприсано земљиште у укупној површини од 49,80 ари, тужиоцу ВВ земљиште у укупној површини од 16,40 ари и тужиоцима ГГ и ДД у укупној површини од 16,56 ари. На основу конкретизованих параметара (врста земљишта, положај, намена, квалитет, начин коришћења и опремљеност инфраструктуром), имајући у виду и тржишну цену сличног земљишта у непосредној близини, како у слободном промету тако и цену која је исплаћивана власницима у поступку експропријације, вештачењем је утврђена тржишна вредност 1м² предметних непокретности у износу од 1 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан вештачења, односно 104,00 динара по 1м². По тој цени и према заузетој површини, утврђени су износи који припадају сваком од тужилаца, који су досуђени нижестепеним пресудама.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су оценили да тужиоцима који су лишени права својине на наведеном земљишту а није им исплаћена одговарајућа накнада, припада тражена новчана накнада у висини просечне тржишне вредности непокретности на датом локацији утврђене вештачењем.

Међутим, приликом оцене приговора пасивне легитимације и одлучивања о обвезнику плаћања накнаде, нижестепени судови су заузели различита становишта.

Првостепени суд је сматрао да је предметно земљиште на описани начин прешло из приватног поседа у државну (јавну) својину, због чега је обавезао тужену Републику Србију на исплату утврђене накнаде.

Супротно томе, другостепени суд је оценио да је у нижестепеној пресуди погрешно примењено материјално право, па је полазећи од одредби Закона о експропријацији који је био на снази у време одузимања земљишта, по коме је обвезник плаћања накнаде за експроприсано земљиште корисник експропријације, и чињенице да је предметно земљиште одузето тужиоцима приликом експропријације суседних парцела извршене у корист правног претходника туженог ЈП „Србијаводе“, Водопривредни центар „Сава-Дунав“ Београд, – Регионалне самоуправне интересне заједнице за водопривреду Подрињско-Колубарског региона, која је у надлежности имала управљање водним токовима, закључио да је и предметна фактичка

експропријација извршена у корист те заједнице. С обзиром да су, у складу са доношењем Закона о водама („Службени гласник СРС“, бр.33/75) и каснијим изменама тог закона, увек постојале организације у чијој надлежности је било управљање водним ресурсима и изградња и одржавање водне мреже и водотокова, оснивањем туженог Јавног водопривредног предузећа „Србијаводе“ 01.01.1997. године, ово предузеће је постало законски сукцесор ранијег тела које је било надлежно за одржавање водних ресурса и тиме обвезник плаћања накнаде за одузето предметно земљиште. Из тог разлога је преиначио првостепену пресуду и обавезао наведеног туженог на исплату.

Врховни касациони суд сматра да је правилно становиште нижестепених судова да тужиоци имају право на новчану накнаду за одузето земљиште, коју тужбом у овој парници траже, с тим да је обвезник исплате накнаде тужена Република Србија а не тужени Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“, Водопривредни центар „Сава-Дунав“, због чега је оценио да је побијаном другостепеном пресудом погрешно примењено материјално право.

Одредбама Закона о експропријацији („Службени гласник СРС“ бр. 40/84 53/87), који је важио у време одузимања земљишта тужиоцима, као и одредбама важећег Закона о експропријацији („Службени гласник РС“ бр. 53/95, „Сл. лист СРЈ“ бр. 16/2001 и „Сл. гласник РС“ бр. 23/2001, 20/2009, 55/2013 - Одлука Уставног суда, 106/2016 – Аутентично тумачење), прописани су поступак и процедура одузимања непокретности у складу са претходно утврђеним јавним интересом а у циљу привођења намени ових непокретности у општем интересу, који поступак спроводи орган управе на чијој се територији налази непокретност која је предмет експропријације. Овим одредбама регулисано је и питање одређивања накнаде за одузету непокретност. Међутим, када се одузимање непокретности од власника или корисника врши без његове сагласности или без постојања одлуке надлежног органа о одузимању земљишта, а у циљу остваривања неког унапред утврђеног јавног или општег интереса, као што су изградња путева, улица, објеката од јавног и општег интереса и друго, ради се о фактичкој експропријацији. С обзиром да је право на имовину гарантовано чланом 1. Протокола 1. Европске конвенције о људским правима, као и да Устав РС у члану 58. став 1. прокламује право на мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона, а у ставу 2. да право својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне, то у ситуацији одузимања непокретности без законом спроведеног поступка, власнику односно кориснику непокретности, припада правична новчана накнада у висини тржишне вредности одузете непокретности коју је дужан да плати онај субјект у чију имовину прелази право својине или друго имовинско право на тој непокретности.

У конкретном случају, није извршена експропријација већ је предметно земљиште у означеним површинама фактички одузето тужиоцима приликом извођења радова на регулацији корита реке Колубаре, тако што је постало земљиште у саставу корита и заштитног појаса реке и на њему изграђени објекти од општег значаја, на који начин је земљиште прешло у државну (јавну) својину Републике Србије и постало добро у општој употреби. Како је несумњиво утврђено да су услед тога тужиоци онемогућени да користе своје парцеле у наведеним деловима, тужена Република

Србија је одговорна и пасивно легитимисана у овој парници за исплату накнаде на основу одредби члана 1. став 1. тачка 1. и члана 47. Закона о средствима у својини Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 53/95...101/2005) и члана 1, 2, 3, 10. став 1. и 7. Закона о јавној својини („Службени гласник РС“, бр. 72/11...113/17).

Такође, одредбама члана 5. став 1. и 2. Закона о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/2010) прописано је да су воде добро од општег интереса и у државној својини; да су воде и водно земљиште у јавној својини јавно водно добро, а одредбом члана 24. став 2. и 3. истог Закона, да је управљање водама у надлежности Републике Србије и да се управљање остварује преко Министарства и других надлежних министарстава, органа аутономне покрајине, органа јединице локалне самоуправе и јавног водопривредног предузећа. Према томе, воде и јавно водно земљиште су у државној односно јавној својини Републике Србије, а тужено јавно водопривредно предузеће основано је од стране државе Законом о изменама и допунама Закона о водама („Службени гласник РС“, бр.54/96) ради обављања делатности од јавног односно општег интереса и средства за обављање своје делатности добија из накнада прописаних законом, као и средстава буџета Републике Србије, те стога он не може бити обвезник накнаде.

Осим наведеног, тужени ЈВП „Србијаводе“ није правни следбеник регионалне водопривредне самоуправне интересне заједнице у чију корист је извршена експропријација земљишта на том подручју, осим парцела тужилаца, за потребе уређења корита реке Колубаре, већ Фонд за воде, који је престао са радом наведеним изменама и допунама Закона о водама, а од 01.01.1997. године, његова права, обавезе и одговорности преузело је Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Зато је без значаја што је крајњи корисник експропријације околних працела по законом спроведеном поступку била регионална самоуправни интересна заједница за водопривреду Подрињско-Колубарског региона.

Из наведених разлога, на основу члана 407. став 1. ЗПП одлучено је као у другом ставу изреке.

Тужени – ревидент је успео у поступку по ревизији па му припадају трошкови поступка које је тражио и определио и то за састав ревизије у износу 45.000,00 динара, због чега је применом члана 149. став 1, 150, 159. став 1 - 3 и члана 161. став 2, одлучено као у ставу трећем изреке ове пресуде.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић